



Do

**Samorządowego Kolegium Odwoławczego
w Gorzowie Wielkopolskim**

za pośrednictwem

Burmistrza Trzciana

ul. Poznańska 22, 66-320 Trzcian

Organ I instancji:

Burmistrz Trzciana

adres jw.

Skarżąca:

DHP Farms sp. z o.o.

z siedzibą w Starym Widzimi

Stary Widzim 254, 64-200 Wolsztyn

nr KRS: 0000609212

zast. przez:

r. pr. Adama Kuźmę

Kuźma, Organa i Wspólnicy

Spółka Partnerska Radców Prawnych

ul. Bóźnicza 1/28, 61-751 Poznań

znak: GP.6220.2.2017.JG

Odwołanie

Działając w imieniu DHP Farm Sp. z o.o. (z powołaniem na załączone pełnomocnictwo udzielone zgodnie z zasadami reprezentacji Spółki ujawnionymi w Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego), niniejszym zaskarżam w całości decyzję Burmistrza nr

Kuźma, Organa i Wspólnicy
Spółka Partnerska Radców Prawnych

ul. Bóźnicza 1/28, 61-751 Poznań

+48 (61) 227 09 42
+48 (61) 853 44 81
office@ko-legal.pl
www.ko-legal.pl

1/2018 z dnia 26.02.2018r. o odmowie ustalenia środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie kurnika w obsadzie 56.000 sztuk wraz z infrastrukturą zewnętrzną na działce 10/1 w miejscowości Sierczynek, gmina Trzciel, województwo lubuskie, znak GP.6220.2.2017.JG.

Organowi I instancji zarzucam naruszenie:

1) art. 81 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej: „u.i.ś.”) poprzez odmowę określenia uwarunkowań środowiskowych, mimo braku przesłanek do takiej decyzji,

2) art. 7 k.p.a. poprzez pominięcie słusznego interesu wnioskodawcy wyrażającego się w możliwości korzystania ze swojej własności (*ius utendi et fruendi*) i interesu społecznego polegającego na rozwoju gospodarczym gminy,

3) art. 107 § 1 pkt 6, art. 107 § 3 oraz art. 11 k.p.a w związku z art. 85 u.i.ś. poprzez:

a) niedostateczne wskazanie, z jakich przyczyn i w jakim zakresie ustalenia zawarte w postanowieniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz w postanowieniu Marszałka Województwa Lubuskiego uznano za niewiarygodne,

b) poprzez brak wyraźnego wskazania podstaw faktycznych i prawnych odmowy ustalenia środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia, a także brak jasnego określenia, które z zastrzeżeń, stanowisk, opinii krytycznych wobec planowanego przedsięwzięcia Organ uznaje za własne (i z jakich przyczyn tak czyni),

4) art. 80 k.p.a (zasada swobodnej oceny dowodów) poprzez dowolną (arbitralną) ocenę materiału dowodowego - m.in. poprzez milczące rozstrzygnięcie wątpliwości powziętych przez Organ I instancji na niekorzyść wnioskodawcy, w oderwaniu od ustaleń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Marszałka Województwa Lubuskiego,

5) art. 80 ust. 1 pkt 1 u.i.ś poprzez nieuzgodnienie stanowiska zawartego w decyzji ze stanowiskiem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, w sytuacji, gdy w okolicznościach przedmiotowej sprawy treść postanowienia uzgodnieniowego Regionalnego Dyrektora była wiążąca dla organu prowadzącego postępowanie,

6) art. 6 ust. 1-2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (dalej: „ustawa Prawo ochrony środowiska” lub „p.o.ś.”) poprzez niewłaściwe zastosowanie zasad przezorności i prewencji polegające na przyjęciu, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy wykluczają one realizację przedsięwzięcia,

7) art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez niewłaściwe zastosowanie zasady zrównoważonego rozwoju, polegające na przyjęciu, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy wyklucza ona realizację przedsięwzięcia, podczas gdy istota zasady zrównoważonego rozwoju jako normy postępowania sprowadza się do nakazu uzgodnienia i wyważenia racji ekonomicznych, społecznych i środowiskowych,

8) art. 7 k.p.a. (zasada prawdy obiektywnej) oraz art 10 § k.p.a. poprzez milczące uznanie, że w przypadku powzięcia przez organ wątpliwości co do warunków realizacji przedsięwzięcia zbędne są wyjaśnienia wnioskodawcy.

Wobec powyższych zarzutów wnoszę o:

- 1) uchylenie decyzji w całości,
- 2) wydanie rozstrzygnięcia co do meritum sprawy ewentualnie wnoszę o:

uchylenie decyzji w całości i przekazanie organowi I instancji do ponownego jej rozpatrzenia.

Uzasadnienie

Postępowanie w przedmiocie wydania decyzji środowiskowej zainicjowano w dniu 17 lutego 2017 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w postanowieniu z dnia 29 czerwca 2017 r. określił środowiskowe warunki realizacji przedsięwzięcia, a zatem wydał orzeczenie korzystne dla wnioskodawcy. W postanowieniu Regionalnego Dyrektora szczegółowo wskazano obowiązki wnioskodawcy w przypadku realizacji inwestycji.

Na wstępie wypada przypomnieć, że przedmiotowe postępowanie jest jednym z etapów ewentualnej realizacji przedsięwzięcia. Wynik postępowania środowiskowego nie przesądza jeszcze o realizacji inwestycji, nie ma też przemożnego wpływu na jej ewentualny kształt (zob. np. wyrok WSA w Łodzi z dnia 16 kwietnia 2010 r.; sygn. akt II SA/Łd 512/09, CBOSA; wyrok WSA w Gliwicach z dnia 18 marca 2016 r., sygn. akt II SA/Gl 1041/15, CBOSA).

Odnosząc się do treści decyzji wskazać trzeba, że w myśl dominującego stanowiska sądów administracyjnych postanowienia wydane przez wyspecjalizowane organy ochrony

środowiska (organy współdziałające) mają różny status. O ile opinia sanitarna nie przesądza o treści rozstrzygnięcia organu prowadzącego postępowanie główne, o tyle postanowienie regionalnego dyrektora ochrony środowiska jest co do zasady wiążąca i przemożnie wpływa na wynik całego postępowania. Jak trafnie zauważył Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie: „uzgodnienie, w przeciwieństwie do opinii, jest formą [orzeczenia administracyjnego] o znaczeniu stanowczym, wiąże bowiem organ decydujący w postępowaniu głównym” (wyrok WSA w Warszawie z dnia 6 czerwca 2006 r., sygn. akt IV SA/Wa 140/06, CBOSA; zob. też m.in. wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 kwietnia 2010 r., sygn. akt IV SA/Wa 1289/09, CBOSA; wyrok WSA w Warszawie z dnia 17 września 2010 r., sygn. akt IV SA/Wa 822/09, CBOSA, wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 3 grudnia 2010 r., sygn. akt II SA/Rz 625/10, CBOSA; wyrok WSA w Opolu z dnia 29 czerwca 2015 r., sygn. akt II SA/Op 113/15, CBOSA; wyrok WSA w Gdańsku z dnia 18 lipca 2012 r., sygn. akt II SA/Gd 955/11, CBOSA; wyrok WSA w Łodzi z dnia 20 października 2011 r., sygn. akt II SA/Łd 810/11, CBOSA; wyrok WSA w Poznaniu z dnia 16 października 2013 r., sygn. akt II SA/Po 644/13, CBOSA; w dalszej kolejności - wyrok WSA w Lublinie z dnia 20 stycznia 2011 r., sygn. akt II SA/Lu 698/10, CBOSA; wyrok WSA w Gdańsku z dnia 12 stycznia 2011 r., sygn. akt II SA/Gd 698/10, CBOSA; wyrok WSA w Kielcach z dnia 5 listopada 2009, sygn. akt II SA/Ke 523/09, CBOSA; wyrok WSA w Gdańsku z dnia 18 lipca 2012 r., sygn. akt II SA/Gd 955/11, CBOSA). Okoliczność ta wynika stąd, że przepisy u.i.ś. nakładają na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i regionalnego dyrektora ochrony środowiska obowiązek osiągnięcia konsensu („zgody”) co środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia. Podnoszona w literaturze i ustaleniach judykatury powinność „weryfikacji stanowiska organu współdziałającego” (a więc także organu uzgadniającego), jak łatwo sprawdzić, odnosi się do przypadków, w których wyspecjalizowany organ wykracza poza swe kompetencje, zajmując się kwestiami, takimi jak wpływ inwestycji na ład przestrzenny, krajobraz czy wykonywanie prawa własności przez właścicieli sąsiednich działek (zob. K. Gruszecki, Komentarz do art. 77 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Warszawa 2013, System Informacji Prawnej Lex Omega, pkt 4, dostęp elektroniczny; por. wyrok WSA w Poznaniu z dnia 21 października 2010 r., II SA/Po 411/10, CBOSA oraz wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 22 września 2015 r., II SA/Bd 23/15, CBOSA). Można zaryzykować tezę, że podobnie sytuacja przedstawiałaby się w innych przypadkach oczywistego naruszenia prawa przez organ uzgadniający.

Prawodawca sformułował w u.i.ś. zamknięty katalog przesłanek uzasadniających odmowę ustalenia środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia.

Zgodzić się należy z twierdzeniem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim (wyrok z dnia 30 kwietnia 2015 r., sygn. akt II SA/Go 110/15, CBOSA), że: *„odmowa ustalenia środowiskowych uwarunkowań może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie z 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Przesłanki odmowy zgody polegać przy tym mogą wyłącznie na: niezgodności lokalizacji przedsięwzięcia z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, odmowie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przez organ współdziałający, braku zgody wnioskodawcy na realizację przedsięwzięcia w innym wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę, w sytuacji, gdy organ skorzysta z możliwości określonej w art. 81 ust. 1 ustawy, wykazania znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000 przy jednoczesnym braku spełnienia przesłanek z art. 34 ustawy (art. 81 ust. 2 ustawy), wykazaniu, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, przy jednoczesnym braku spełnienia przesłanek z art. 38j p.w. (art. 81 ust. 3 ustawy). Jeżeli natomiast żadna z wymienionych wyżej okoliczności nie zachodzi, organ jest obowiązany do określenia środowiskowych uwarunkowań.”* (zob. też wyrok WSA w Łodzi z dnia 22 maja 2013 r., sygn. akt II SA/Łd 285/13, CBOSA; wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 4 grudnia 2014 r., sygn. akt II SA/Wr 689/14, CBOSA). **Organ I instancji** sam zresztą zwrócił uwagę na kwestię *numeri clausi* podstaw odmowy ustalenia środowiskowych uwarunkowań, przytaczając odnośny fragment polemiki części mieszkańców gminy z ustaleniami raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Mimo tego, **oparł swą decyzję na przesłankach nieznanymi ustawie** – motywem wydania orzeczenia niekorzystnego dla wnioskodawcy był m.in. obawa Burmistrza przed wypłatą odszkodowań z tytułu wskazanego w art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2013 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (autor odwołania całkowicie pomija w tym miejscu kwestię zasadności takich obaw), niezadowolenie części społeczności lokalnej, własna ocena o niecelowości rozbudowy sieci wodociągowej, przekonanie o braku „pozytywnych aspektów (...) budowy kurnika”. Okoliczności te Burmistrz wyraźnie przyznaje na s. 17 decyzji.

Z końcowej części uzasadnienia (s. 16 i n.) wynikać może jednakowoż, że właściwą podstawą normatywną odmowy ustalenia środowiskowych uwarunkowań jest art. 81 ust. 2 u.i.ś. Burmistrz nie wykazał jednak, że zachodzi przesłanka wyrażona w tym przepisie tj. znaczące negatywne oddziaływanie przedsięwzięcia na Obszar Natura 2000. Obszar „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” (PLB08005) oraz obszar „Rynna Jezior Obrzańskich” (PLH080002) położone są w odległości ok. 2 km na północ od terenu przedsięwzięcia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska jednoznacznie wykluczył możliwość znaczącego (kwalifikowanego) wpływu przedsięwzięcia na ww. formy ochrony przyrody. Zaznaczyć również wypada, że organ uzgadniający uznał, że osiągnięcie celów środowiskowych, o których mowa w art. 81 ust. 3 u.i.ś. jest niezagrażone. Wskazał też brak podstaw do zaliczenia planowanego obiektu do kategorii „zakładów mogących być źródłem poważnych awarii” w rozumieniu w art. 248 p.o.ś.

Znaczną część uzasadnienia decyzji zajmuje przytoczenie *in extenso* pism mieszkańców gminy poddających w wątpliwość treść raportu oddziaływania na środowisko. Raport jest niewątpliwie dokumentem prywatnym, jednym z kilku bądź kilkunastu środków dowodowych jakimi dysponować może organ wydający decyzję w przedmiocie ustalenia środowiskowych uwarunkowań. Niemniej, w praktyce raport zawiera ustalenia, których poczynienie możliwe jest wyłącznie w oparciu o fachową wiedzę i umiejętności. Stąd skuteczne podważenie treści raportu odnoszących się do *meritum* przez stronę postępowania bądź przez organ prowadzący postępowanie główne, w świetle aktualnego orzecznictwa sądowoadministracyjnego, co do zasady wymaga przedłożenia opinii eksperckiej (tzw. kontrraportu). W tym sensie można przypisywać raportowi „szczególną wartość dowodową” – zob. np. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 października 2016 r., sygn. akt II OSK 844/16, System Informacji Prawnej Lex Omega; wyrok NSA z dnia 20 marca 2014 r., sygn. akt II OSK 2564/12, Lex; wyrok NSA z dnia 18 marca 2009 r., sygn. akt II OSK 383/08, Lex. Zarzuty wobec raportu, nieoparte kompleksową opinią specjalisty, nie mogą zatem przesądzać o uznaniu raportu w całości lub w części za niewiarygodny.

Odnosząc się do zarzutów stawianych stronie wnioskującej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Międzyrzeczu nr NZ-5/2017, znak NS.NZ.4201.23.2017 z dnia 9 czerwca 2017 r. przedstawiam, co następuje.

1. Uwagi dotyczące braku pełnej klasyfikacji przedsięwzięcia

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 51 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko inwestycja polegająca na budowie fermy drobiu i chowie zwierząt w liczbie nie mniejszej niż 210 DJP kwalifikuje się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Wobec powyższego przedłożony raport został sporządzony zgodnie z wymogami art. 66 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt. 37 ww. rozporządzenia planowana inwestycja kwalifikuje się również do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko z uwagi na zbiorniki do magazynowania gazów łatwopalnych o łącznej pojemności nie mniejszej niż 10 m³.

Zgodnie z u.i.ś. wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach następuje przed uzyskaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.

2. Uwagi dotyczące spełnienia wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego

Obecnie wnioskodawca nie posiada jeszcze pełnego projektu budowlanego, a jedynie koncepcję zagospodarowania terenu. Projekt budowlany nie jest przedmiotem raportu.

3. Uwagi dotyczące utrzymania pojazdów i urządzeń w czystości oraz w dobrym stanie technicznym

Pojazdy, urządzenia i sprzęt rolniczy będą systematycznie konserwowane i czyszczone, stosownie do potrzeb. Dbłość o dobry stan techniczny maszyn i urządzeń poprzez systematyczną ich konserwację należy do priorytetów wnioskodawcy, co znajduje potwierdzenie w treści raportu.

4. Uwagi dotyczące wentylacji

W otworach wlotowych stropodachu budynku zamontowane będą wentylatory odpowiednio zabezpieczone siatką i zadaszone. Rozwiązanie takie zapobiegnie przedostawaniu się dzikiego ptactwa oraz opadów atmosferycznych do wnętrza budynku. Co do owadów – wnioskodawca zastosuje specjalne urządzenia/pułapki na owady.

5. Uwagi dotyczące braku parametrów technicznych studni

Zaznacza się, że budowa studni jest jedynie jednym z wariantów zaopatrzenia w wodę, realizowanym w razie braku możliwości poboru wody z sieci wodociągowej. Z racji, że inwestycja jest na etapie koncepcyjnym, brak szczegółowych projektów technicznych ww. ujęcia wód podziemnych. Wypada podkreślić, że przed ewentualnym przystąpieniem do prac związanych z ujęciem wody inwestor zleci opracowanie wymaganej dokumentacji hydrogeologicznej oraz złoży wniosek o wydanie stosownej decyzji administracyjnej.

Ponadto autorzy raportu przeprowadzili analizy dotyczące warunków gruntowo-wodnych na obszarze planowanej fermy. Przedsięwzięcie nie będzie w żaden sposób wpływać na zmianę stosunków wodnych na analizowanym obszarze.

6. Uwagi dotyczące zużycia wody

Do obliczeń zapotrzebowania posłużono się wskazaniem z *Poradnika metodycznym w zakresie PRTR dla instalacji do intensywnego chowu i hodowli drobiu*, w którym średnie dobowe zużycie wody na osobnika wynosi 0,5 dm³, czyli 154 dm³/osobnika/cykl. Zaznaczyć wypada, że Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim nie miał zastrzeżeń do wyników obliczeń oraz do źródeł, w oparciu o które je przeprowadzono.

7. Uwagi dotyczące kanalizacji deszczowej

Po uwzględnieniu uwag Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Międzyrzeczu wnioskodawca zdecydował się utwardzenie i uszczelnienie projektowanych dróg wewnętrznych, dojazdów do budynków i budowli rolniczych, placów techniczne i składowych oraz stanowisk postojowych dla samochodów i maszyn rolniczych. Planuje również wyposażyć te obiekty w kanalizację deszczową, a część wód opadowych i roztopowych odprowadzać razem ze ściekami przemysłowymi; będą to wody z placów po których poruszają się pojazdy. Pozostałe wody opadowe będą odprowadzane do gruntu.

8. Uwagi dotyczące emisji do powietrza

Wskaźniki do obliczeń rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu przyjęto zgodnie z *Dokumentem Referencyjnym o Najlepszych Dostępnych Technikach (BREF) dla Intensywnego Chowu Drobiu i Świń*, opracowanym przez Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2005. Obliczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu wykonano zgodnie z metodyką zawartą w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu.

Zgodnie z koncepcją inwestora budynki inwentarskie oddalone są od najbliższej zabudowy zagrodowej o ok. 230 m, natomiast sam granica działki planowanej fermy w odległości ok. 140 m. Po szczegółowej analizie inwestycji w zakresie jej wpływu na powietrze atmosferyczne, w tym przedstawionego prognozowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powietrza emitowanych przez emitory zidentyfikowane na terenie przedsięwzięcia wykazano, że przy zastosowaniu wskazanych warunków określających wyposażenie fermy, działalność projektowanego przedsięwzięcia nie będzie uciążliwa pod względem zanieczyszczenia powietrza – nie będzie powodować przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji w środowisku. Ponadto Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, pismem z dnia 29 czerwca 2017 roku, znak: WZŚ.4242.52.2017.PK wydał postanowienie uzgadniające realizację przedsięwzięcia w wariantcie wnioskowanym przez inwestora. Również Marszałek Województwa Lubuskiego postanowieniem z dnia 22 września 2017 r.

znak: DŚ.II.7222.41.13.2017, pozytywnie zaopiniował warunki realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia.

9. Odory oraz informacja o przeciwdziałaniu przez Inwestora uciążliwościom dotyczącym wywozu i rozprowadzania obornika i gnojowicy na polach

W przedmiotowym raporcie nie odniesiono się wprost do kwestii stężeń odorów. Proponowane dotychczas w nauce metody pomiaru należy ocenić jako wysoce zawodne – skądinąd jest to jedna z przyczyn, dla których w polskim systemie prawnym nie określono standardów zapachowych. Ograniczeniu uciążliwości odorowych pośrednio służy przyjęcie w polskim prawie wiążących norm stężenia gazów, takich jak amoniak czy siarkowodór.

Źródłem powstawania zanieczyszczeń gazowych w budynkach inwentarskich są zwierzęta, ich odchody, pasza oraz praca urządzeń i procesy technologiczne. Oddziaływanie obiektu uzależnione jest od wielu czynników m.in. rodzaju zwierząt, sposobu ich żywienia, systemu utrzymania (ściółkowy, bezściółkowy), właściwości odchodów ich składowania i częstotliwości usuwania, czyszczenia stanowisk, sposobu wentylacji oraz parametrów meteorologicznych (temperatura, prędkość i kierunek wiatru, wilgotność) - Kodeks 2016, Myszograj, Puchalska 2012, Friedrich 2014, Marszałek M. i in., 2011).

Cząsteczki odpowiedzialne za zapach można podzielić na trzy grupy: związki siarkowe (siarkowodór (H_2S), merkaptany), związki azotowe (amoniak (NH_3), aminy) oraz związki zawierające węgiel (aldehydy, ketony, związki alifatyczne i aromatyczne). Z literatury przedmiotu (Kodeks 2016, Friedrich 2014; Szynkowska, Zwoździak Red. 2010; BREF dokument referencyjny... MŚ 2005; Krajewska, Kośmider, 2005; Marszałek M. i in., 2011) wynika, że podczas hodowli zwierząt głównymi wydzielanymi związkami odorotwórczymi są: amoniak (NH_3) oraz siarkowodór (H_2S).

Analizując źródła uciążliwości zapachowej należy wziąć pod uwagę skład bakteriologiczny odchodów jako wskaźnik potencjalnego źródła odorów. Literatura przedmiotu wskazuje na sześć grup bakterii fekalnych, które podzielono ze względu na funkcje metaboliczne: fermentujące laktozę, nie fermentujące laktozy, *Clostridium s.p.*, *Lactobacillus s.p.*, enterokoki i *Staphylococcus s.p.* (Zhu, 2000). Poniższa tabela przedstawia związki wydzielane przez bakterie, które mogą powodować uciążliwości zapachowe (Marszałek i in. 2011, Zhu 2000).

Tabela 1. Związki odorotwórcze wytwarzane przez bakterie zasiedlające odchody

Rodzaj bakterii	Możliwe związki odorotwórcze
<i>Streptococcus</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy, amoniak, lotne aminy
<i>Peptostreptococcus</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy, kwas izo-masłowy, kwas walerianowy, kwas kapronowy, kwas izo-walerianowy, amoniak, lotne aminy
<i>Eubacterium</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy, kwas izo-masłowy, kwas walerianowy, kwas kapronowy, kwas izo-walerianowy, indole, fenole
<i>Lactobacillus</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy
<i>Escherichia</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy
<i>Clostridium</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy, kwas izo-masłowy, kwas walerianowy, kwas kapronowy, kwas izo-walerianowy, indole, fenole
<i>Propionibacterium</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy, kwas izo-masłowy, kwas walerianowy, kwas kapronowy, kwas izo-walerianowy, indole, fenole
<i>Bacteroides</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy, kwas izo-masłowy, kwas walerianowy, kwas kapronowy, kwas izo-walerianowy, kwas izo-kapronowy, amoniak, lotne aminy
<i>Megasphaera</i>	Kwas octowy, kwas propionowy, kwas masłowy, kwas izo-masłowy, kwas walerianowy, kwas kapronowy, kwas izo-walerianowy, kwas izo-kapronowy, lotne związki zawierające siarkę

W grupie związków zawierających azot znajdują się aminy alifatyczne – mono-, di- i trialkiloaminy oraz aminy aromatyczne. Niższe aminy alifatyczne, takie jak metylo- i etyloamina na organizm człowieka oddziałują słabo. Wraz ze wzrostem masy molowej i liczby grup aminowych wzrasta toksyczne działanie na centralny układ nerwowy. Niektóre z nich wykazują działanie drażniące. W organizmie aminy alifatyczne podlegają biotransformacji do amoniaku zwiększając tym samym toksyczne działanie pod postacią wtórnego efektu neurotoksycznego. Pochodne siarkowe – tiole i sulfidy oraz siarkowodór wchłaniają się głównie przez płuca, słabiej przez skórę. Wydalane są w niezmienionej formie przy oddychaniu oraz wraz z moczem po transformacji do siarczanów. W małych stężeniach wykazują odrażający zapach, w wyniku czego powodują nudności oraz bóle głowy. Przy wyższych stężeniach wywołują wymioty, biegunkę, białkomocz oraz pojawienie się krwi w moczu. Często pochodne siarkowe (siarkowodór) powodują podrażnienie dróg oddechowych i oczu, uszkadzają komórki nerwowe oraz układ krwiotwórczy. Tlenowe niższe kwasy alifatyczne są cieczami o ostrym zapachu, kwasy o średniej wielkości cząsteczki są oleistymi cieczami o przykryj woni. Są aktywnymi chemicznie związkami rozpowszechnionymi w

przyrodzie. Działają drażniąco na śluzówki oka, skórę oraz drogi oddechowe. Wywołują oparzenia skóry i błon śluzowych. Wdychanie par wywołuje kaszel, duszności, wymioty i biegunkę. (Makles, Gałwas-Zakrzewska, 2005).

Występowanie wyżej wymienionych związków jest możliwe, jednak ich pojawienie się zależy od wielu czynników. Stwierdzenie ich obecności wymagałoby przeprowadzenia specjalistycznych badań.

Pojawiające się publikacje dotyczące uciążliwości odorowych, pokazują, że niektóre substancje zapachowe (szczególnie te, które mają właściwości drażniące) mogą wywoływać dolegliwości chorobowe wśród osób narażonych na ich oddziaływanie. Przez takie działanie może odchodzić do stymulacji nerwu trójdzielnego, a w konsekwencji podrażnienie błon śluzowych nosa (katar), gardła (ból lub drapanie w gardle), oczu (łzawienie) oraz inicjacja reakcji obronnych organizmu ze strony dróg oddechowych (kaszel, duszności, płytki oddech). Natomiast dolegliwości takie jak bezsenność, ataki paniki, światłowstręt, spadek sprawności psychofizycznej są w dużej mierze uwarunkowane cechami osobowości danej osób, stresem wynikającym z narażenia na nieprzyjemne zapachy oraz ogólnymi problemami dnia codziennego. Nie jest to natomiast efekt toksycznego działania danego związku chemicznego. Wśród zaburzeń zdrowotnych zgłaszanych przez respondentów mieszkających na terenach sąsiadujących z emiterami odorów wymieniane są zarówno objawy drażliwości zapachowej jak i psychosomatyczne. Kwestią sporną jest ustalenie metod pomiaru i kryteriów dopuszczalnej ekspozycji na odory.

Ważnym aspektem związanym z hodowlą zwierząt przy omawianiu wpływu odorów na zdrowie człowieka, a także na środowisko, w którym przebywa jest ograniczenie emisji odorów, a także możliwości ich neutralizacji czy zapobiegania powstawania. Wśród metod ograniczania emisji odorów wyróżnia się metody bezpośrednie i pośrednie.

Do metod pośrednich zalicza się przede wszystkim metody żywieniowe. Działania zmierzające do ograniczenia emisji odorów należy podjąć już na etapie opracowania mieszanek paszowych i planu żywieniowego zwierząt. Podawanie zwierzętom paszy w nadmiernej ilości nie przyniesie oczekiwanego wzrostu wydajności produkcji zwierzęcej, lecz skutkuje wydalaniem nadmiernej ilości substratów z odchodami. Wykorzystanie składników odżywczych zależy przede wszystkim od wieku zwierząt, od rodzaju i ilości podawanej paszy oraz aktywności zwierząt. (Pietrzak 2012, Friedrich 2014). Do pasz można dodawać enzymy, dzięki którym zwiększa się przyswajalność fosforu (do ok. 34%), a jego wydalanie zmniejsza się nawet o 50% (Knowlton i in. 2007). Kolejnym przykładem redukcji substancji pokarmowych w odchodach może być dodatek egzogennych aminokwasów do paszy

(metionina, lizyna i treonina) oraz zmniejszenie ilości białka ogólnego w dawce pokarmowej, co powoduje zmniejszenie o nawet 30% wydalanego azotu (Potkański, Sapek 1997).

Wśród metod bezpośrednich – technicznych najczęściej wymienia się zastosowanie promieniowania UV, ujemnej jonizacji powietrza, ozonowania, specjalnej wentylacji mechanicznej oraz ogrzewania podłogowego. Do emisji promieni UV można używać zestawów lamp kwarcowo-rtęciowych, które dzięki zabójczemu działaniu promieni UVC na grzyby i bakterie znajdujące się zarówno w górnych warstwach jak i w powietrzu – redukują stężenie amoniaku nawet o 25% (Dobrzański i in. 1986, Dobrzański i in. 1989).

Przewiduje się :

- prowadzenie regularnych przeglądów i konserwacji uszczelnień, szczególnie na rurociągach, pompach i innych potencjalnych źródłach emisji substancji zapachowo czynnych, dbałość o czystość sprzętu wykorzystywanego w produkcji,
- unikanie prowadzenia działalności uciążliwej zapachowo (wywóz pomiotu) w porze wieczorowej i w dni wolne od pracy, a nawet wtedy gdy kierunek wiatru jest niekorzystny dla otoczenia zakładu (zabudowa mieszkaniowa);
- właściwe przechowywanie materiałów o oddziaływaniu zapachowym (upadki zwierzęce) w magazynach w wyodrębnionym chłodnym miejscu;

Zastosowane będą również odpowiednie techniki, takie jak:

- regulacja parametrów procesu (temperatura, czas trwania, intensywność wentylacji);
- spełnienie wymagań najlepszej dostępnej techniki BAT;
- unikanie mieszania lustra cieczy przy napełnianiu i opróżnianiu zbiorników;
- hermetyzacja - ograniczenie wydzielania odorów na zewnątrz budynków oraz z poszczególnych operacji technologicznych (polega m.in. na zastosowaniu podwójnych drzwi wejściowych i wyjściowych, eliminacji niepotrzebnych otworów, prawidłowe zaprojektowanie instalacji wentylacyjnej),
- prowadzenie transportu technologicznego materiałów produkcyjnych uciążliwych zapachowo w szczelnie zamkniętych przewodach -ograniczenie do minimum transportu okresowego w pojemnikach;
- zastosowanie zamkniętego obiegu gazów przy rozładunku i załadunku zbiorników z cieczami o intensywnym zapachu;
- poprawa jakości ściółki zastosowanej w budynku.

Zastosowane zostaną również metody pośrednie, zmniejszające ilość powstających substancji złoonych „u źródła” tzn. optymalizację składu pasz i systemu żywienia poprzez:

- obniżenie poziomu białka ogólnego w mieszankach;
- stosowanie żywienia fazowego;
- optymalizacja ilorazu białka i aminokwasów do energii;
- stosowanie dodatków paszowych (substancje antybakteryjne, enzymy paszowe, probiotyki, preparaty huminowe, wysłodki buraczane, otręby sojowe).

Stosowanie technik są zgodne z decyzji Komisji (UE) z dnia 15 lutego 2017r. ustanawiającej konkluzje dotyczące najlepszych dostępnych technik (BAT) w odniesieniu do intensywnego chowu drobiu lub świń zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE i pozwolą na zminimalizowanie wpływu planowanego przedsięwzięcia na jakość powietrza atmosferycznego w zakresie emisji substancji złoonych.

Literatura:

1. *BREF - Dokument Referencyjny o Najlepszych Dostępnych Technikach dla Intensywnego Chowu Drobiu i Świń, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2005.*
2. *Departament Ochrony Powietrza i Klimatu, Kodeks Przeciwdziałania Uciążliwości Zapachowej (PROJEKT) , 11 lipca 2016 r. Warszawa.*
3. *Dobrzański Z., Latała A., Grzegorzak A., Med. Weter. 1, 37-39, 1986.*
4. *Dobrzański Z., Wahib Al Faouri, Mazurkiewicz M., Pawiak R., Med. Weter. 9-10, 562-565, 1989.*
5. *Friedrich M., Zastosowanie oceny zapachowego oddziaływania w projektowaniu, optymalizacji i wyborze lokalizacji potencjalnie uciążliwej instalacji, Inż. Ap. Chem. 2014, 53, 19-20.*
6. *Knowlton K.F., Taylor M.S., Hill S.R., Cobb C., Wilson K.F., Manure nutrient excretion by lactating cows fed exogenous phytase and cellulase, Journal of Dairy Science, Vol. 90, issue 9, 4356-4360, 2007.*
7. *Krajewska B., Kośmider J., Standardy zapachowej jakości powietrza, Ochrona powietrza i problemy odpadów, 6, 181-191, 2005.*
8. *Makles Z., Galwas-Zakrzewska M., Złowne gazy w środowisku pracy, Bezpieczeństwo Pracy, Vol. 9, 12-16, 2005.*
9. *Marszałek M., Banach M., Kowalski Z., Wpływ gnojowicy na środowisko naturalne, JEcolHealth, vol. 15, nr 2, 2011.*

10. *Myszograj S., Puchalska E., odpady z chowu i uboju drobiu – zagrożenie dla środowiska czy surowiec do produkcji energii, Medycyna Środowiskowa, Vol. 15, no. 3, 106-115, 2012.*
11. *Pietrzak S., Priorytetowe środki zaradcze w zakresie ograniczenia strat azotu i fosforu z rolnictwa w aspekcie ochrony środowiska i jakości wody, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, wyd. ITP, 2012.*
12. *Potkański A., Sapek A., Możliwości ograniczenia zanieczyszczenia wody związkami azotu i fosforu w wyniku zmian sposobu żywienia zwierząt, Postępy Nauk Rolniczych, 2, 9-11, 1997.*
13. *Rokicki E., Kolbuszewski T., Higiena Zwierząt, SGGW, Warszawa 55-57, 1996.*
14. *Szynkowska M.I., Żwoździak J., Współczesna problematyka odorów – praca zbiorowa, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 2010.*
15. *Zhu J., A review of microbiology in swine manure odor control, Agriculture, Ecosystems and Environment, 78, 93-106, 2000.*

10. Uwagi dotyczące przechowywania padłych i ubitych zwierząt

Zgodnie z zapisem raportu zwierzęta padłe i ubite usuwane będą z hali, czasowo magazynowane będą w istniejącym na terenie fermy konfiskatorze, skąd transportowane będą do podmiotu posiadającego pozwolenie na ich unieszkodliwienie.

11. Uwagi dotyczące obornika i gnojowicy

Na terenie planowanej fermy nie będą znajdowały się płyty do składowania obornika, gdyż obornik nie będzie magazynowany bezpośrednio na terenie działki przeznaczonej pod inwestycję.

Po usunięciu z kurnika stada nastąpi usuwanie pomiotu. Pomiot usuwany będzie raz w roku, po zakończeniu cyklu produkcyjnego. Pomiot ładowany będzie na środki transportu podstawione na betonowym placu przed kurnikiem (będzie usuwany z kurnika partiami adekwatnie do jego możliwości załadunkowych). Załadunek pomiotu prowadzony będzie mechanicznie. Wzmiankowany wyżej plac będzie myty w tym samym czasie co kurnik.

Usuwanie pomiotu potrwa maksymalnie 3 dni. W celu zabezpieczenia przed emisją odorów i zanieczyszczeń do powietrza środki transportu będą przykrywane powłoką brezentową niezwłocznie po załadunku pomiotu. Następnie pomiot będzie wywożony. Zatem zgodnie z treścią raportu pomiot nie będzie magazynowany na terenie inwestycji. Pomiot przekazywany będzie innym podmiotom do zagospodarowania – rozważa się przekazywanie pomiotu rolnikom jako nawóz do rolniczego zagospodarowania lub do zagospodarowania przy produkcji podłoża grzybowego.

Na podstawie danych zawartych w Dokumencie Referencyjnym o Najlepszych Dostępnych Technikach (BREF dla Intensywnego Chowu Drobiu i Świń, lipiec 2003 rok, Ministerstwo Środowiska Warszawa 2005 rok), obliczono ilość zużywanej ściółki na podstawie przyjętego wskaźnika 1,0 kg/zwierzę x rok. Natomiast ilość wytworzonego pomiotu kurzego w przeliczeniu na jednego ptaka wynosi średnio około 2 kg. Po uwzględnieniu ww. wskaźników ilość wytworzonego na fermie obornika drobiowego może wynieść przy jednym cyklu produkcyjnym trwającym rok:

$$56\ 000 \text{ szt.} \times 3,0 \text{ kg/zwierzę} \times \text{rok} = 168\ 000 \text{ kg} = 168 \text{ Mg.}$$

Na dzień sporządzenia niniejszego pisma wnioskodawca nie jest w stanie przedstawić umów dotyczących zagospodarowania obornika (trwają negocjacje z potencjalnymi odbiorcami).

Lokalne uwarunkowania stanu gleb oraz wód gruntowych opisano w raporcie. Na działce, na której planuje się przedmiotowe przedsięwzięcie zgodnie z wypisem z rejestru gruntów znajdują się gleby klasy V oraz IV. Nie są to zatem cenne rolniczo grunty. Obszar inwestycji nie znajduje się na obszarze szczególnie narażonym na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. W najbliższej okolicy od miejsca lokalizacji planowanej inwestycji oraz w strefie jej oddziaływania nie ma cieków powierzchniowych i zbiorników wód powierzchniowych. W trakcie budowy, jak i na etapie eksploatacji, planowane przedsięwzięcie nie wywrze negatywnego oddziaływania na wody podziemne.

12. Uwagi dotyczące oddziaływania skumulowanego

W okolicy planowanego przedsięwzięcia nie znajduje się inna inwestycja o podobnym charakterze produkcji, w związku z tym nie dojdzie do kumulowania się zanieczyszczeń z planowaną inwestycją.

13. Uwagi dotyczące sposobu nawożenia

Rolnicy oraz firmy zewnętrzne są obowiązani przestrzegać dawek nawozów na polach zgodnie z odnośnymi przepisami (ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, akty podustawowe) oraz zgodnie z dobrą praktyką rolniczą.

Wnioskodawca deklaruje, że w umowach z odbiorcami znajdują się postanowienia dotyczące bezwzględnego obowiązku stosowania odpowiednich dawek nawozu.

14. Uwagi dotyczące działań podjętych przez inwestora w celu zapobiegania konfliktom społecznym

W przypadku przedmiotowego obiektu źródłem konfliktów społecznych może być obawa przed uciążliwością zapachową. Uniknięciu konfliktów na tym tle służy przede

wszystkim zapewnienie należytej eksploatacji fermy, przy zachowaniu sprawności wentylacji i wymogów prawidłowej obsługi tj. zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych. Planowana ferma będzie nowoczesnym obiektem z automatyzacją procesu produkcji, co pozwoli na pełne zagospodarowanie wszelkich odpadów. Ponadto w związku z odległością fermy od zabudowań mieszkalnych, funkcjonowanie fermy nie powinno powodować istotnych uciążliwości.

Organ zapewnił stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwił im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Protesty społeczne czy protesty stron postępowania) nie stanowią przesłanki odmowy wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Z ostrożności należy zaznaczyć, że raport spełnia wymogi art. 66 ust. 1 pkt 15 u.i.ś. Prawodawca w powyższym przepisie nałożył na autorów raportu obowiązek dokonania analizy możliwych konfliktów społecznych - ustawodawca nie określa stopnia szczegółowości analizy. W tej sytuacji rezultat badań zawarty w raporcie z konieczności ma charakter prognozy nastrojów społecznych. Nie można zapewnić, że w każdym wypadku prognoza okaże się trafna. Twórcy raportu mogli rozsądnie spodziewać się, że przedmiotowe przedsięwzięcie nie stanie się zarzewiem konfliktów, a to choćby z uwagi na ograniczony terytorialnie zakres oddziaływania inwestycji, brak wykupu nieruchomości sąsiednich, brak potrzeby wyznaczania obszarów ograniczonego użytkowania, brak emisji elektromagnetycznych, brak ograniczeń dla osób trzecich w zakresie korzystania z sieci wodociągowej i elektrycznej.

Ponadto, warto zauważyć, że nie każdy stan rozbieżności stanowisk, sporu, napięcia można nazwać „konfliktem”. Zgodnie z ustaleniami leksykografów „konflikt” to „przedłużająca się niezgoda między stronami” bądź „różnica między wartościami, postawami, której nie sposób usunąć” (zob. internetowy Słownik języka polskiego PWN oprac. przez L. Drabik w oparciu o Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów pod red. J. Bralczyka, Warszawa 2005).

Przechodząc do pozostałych kwestii:

Całkowicie chybione są twierdzenia podnoszone przez przeciwników przedsięwzięcia, jakoby polegało ono na realizacji obiektu, który powinien być zaliczony do zabudowy przemysłowej (§ 3 ust. 1 pkt 52 lit. b rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko). Skala produkcji zwierzęcej, większa od tradycyjnej, nie wpływa na klasyfikację przedsięwzięcia jako typowo rolniczego.

W ocenie skarżącego na wydanie decyzji niekorzystnej dla wnioskodawcy mogło wpłynąć obiegowe, błędne rozumienie zasad przezorności (ostrożności) i prewencji (zapobiegania). Podkreślić wypada, że organ I instancji nie przywołał ich w kwestionowanym rozstrzygnięciu, stąd autor odwołania odnosi się do wskazanego zagadnienia z ostrożności procesowej. Zasady przezorności i prewencji wyrażono w art. 191 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dawniej: art. 174 ust. 2 TWE) oraz w art. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska. Jak zauważa m.in. B. Rakoczy (*idem*, Korzystanie ze środowiska a ciężar dowodu (zasada prewencji i zasada przezorności), [w:] Ciężar dowodu w polskim prawie ochrony środowiska, Warszawa 2010, System Informacji Prawnej Lex Omega, dostęp elektroniczny), polski ustawodawca w niewielkim tylko stopniu podjął wysiłek uszczegółowienia wskazanych zasad, co może budzić wątpliwości z punktu widzenia pewności prawa jako fundamentalnej wartości demokratycznego państwa prawnego.

Można zgodzić się z poglądem, że powyższe zasady są nadrzędne wobec wielu innych norm środowiskowoprawnych, a zawarte w nich treści należy uwzględniać w całym procesie wykładni przepisów prawa ochrony środowiska. Oczywiście jest, że do istoty zasady przezorności należy obowiązek przewidywania konsekwencji działań korzystającego ze środowiska. Natomiast sens zasady prewencji sprowadza się do zapobiegania negatywnym skutkom korzystania ze środowiska, nawet jeśli – po wszechstronnej i dogłębnej analizie – pozostają one w części nierozpoznane. Przejawem oddziaływania powyższych zasad (zazwyczaj rozpatrywanych łącznie, a nawet uznawanych za nierozdzielne) w polskim prawie jest, przykładowo, obowiązek zastosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) czy najlepszych dostępnych technologii, których użycie jest racjonalne ekonomicznie (BETNA) - w sytuacjach prawem przewidzianych. Wspomnieć należy, że na gruncie u.i.ś. właśnie z zasady przezorności i zasady prewencji wynika przewidziany wprost w art. 59 i n. tej ustawy obowiązek oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Jak już sygnalizowano, trudno zaakceptować obowiązywanie zasad (szczególnego rodzaju norm postępowania), których treść pozostawałaby niejasna i podlegałaby rozbieżnym interpretacjom. W tej sytuacji Komisja Europejska wydała komunikat, który ma przyczynić się do uściślenia i ujednoczenia stosowania zasad przezorności i prewencji w różnych porządkach prawnych. Tak więc: „*Komisja Europejska uznaje, iż w przypadkach, w których należy jednak podjąć działanie, środki oparte na zasadzie przezorności powinny:*

- być proporcjonalne do wybranego poziomu ochrony (proporcjonalność oznacza dopasowanie środków do wybranego poziomu ochrony. Rzadko udaje się zminimalizować ryzyko do zera. Całkowity zakaz w niektórych przypadkach nie będzie stanowił proporcjonalnego środka, w innych będzie jedyną możliwą odpowiedzią na dane zagrożenie),

- być niedyskryminacyjne (w podobnych sytuacjach należy wprowadzać podobne środki, różne sytuacje nie powinny być traktowane w taki sam sposób, chyba że istnieją ku temu obiektywne przesłanki),

- wykazywać spójność ze środkami wprowadzonymi wcześniej (wprowadzane środki powinny mieć porównywalny zasięg i charakter do środków wprowadzonych wcześniej w podobnych dziedzinach, w przypadkach, w których dostępne są pełne dane naukowe)

- opierać się na ocenie potencjalnych kosztów i korzyści podjęcia działania/niepodjęcia działania (...),

- podlegać rewizji w świetle nowych danych (...),

- umożliwiać wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za dostarczenie dowodów naukowych" (cyt. za: M. Pchałek, Komentarz do art. 6, [w:] M. Górski, M. Pchałek, W. Radecki, Prawo ochrony środowiska. Komentarz, Warszawa 2011, System Informacji Prawnej Legalis, dostęp elektroniczny). Sposób odczytywania zasady prewencji przez organ I instancji rozmią się z powyższymi wskazaniami Komisji (oczywiście zastrzec trzeba, że komunikat można zaliczyć jedynie do tzw. *soft law*).

W ocenie autora odwołania, pogląd, iż zasada przezorności nakłada na władzę publiczną obowiązek zrównania najmniejszego choćby prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnego zjawiska ze stanem pewności jest trudny do obrony i wynika ze skrajnie uproszczonego odczytania niektórych tez TSUE - postawionych w ścisłym związku z dyrektywą siedliskową i ptasią. Właściwe ujęcie zasady przezorności znajdziemy zresztą w art. 6 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska. W myśl tego przepisu podejmujący działalność, której negatywne oddziaływanie na środowisko nie jest jeszcze w pełni rozpoznane, jest obowiązany podjąć wszelkie możliwe (jeśli brać pod uwagę rozsądne oceny) środki zapobiegawcze (techniczne lub organizacyjne). Odpowiedzią na potencjalne wystąpienie zagrożeń dla środowiska – w zwykłych okolicznościach - nie może być zatem bezwzględny zakaz korzystania ze środowiska. W szczególności zasady przezorności i prewencji nie mogą być poczytywane za dogodny pretekst do „utrącania” niewygodnych dla władzy lokalnej zamierzeń inwestycyjnych lub za czynnik zwalniający organy administracji publicznej z obowiązku wnikliwego rozpatrzenia sprawy zgodnie z wymogami prawdy obiektywnej (art. 7 k.p.a.). Takie odczytywanie treści normatywnej art. 6 p.o.ś nie daje się pogodzić z samą istotą funkcjonowania zasad prawa jako szczególnych dyrektyw optymalizacyjnych (w kwestii stosowania zasad prawnych jako nakazów urzeczywistnienia określonych wartości oraz w kwestii procedury tzw. ważenia zasad szeroko i trafnie: M. Kordela, Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne, Poznań 2014, *passim*).

Zdaniem skarżącego, stwierdzenie potencjalnego negatywnego wpływu planowanego przedsięwzięcia, nie jest wystarczającą przesłanką do odmowy ustalenia środowiskowych uwarunkowań.

Pogląd przeciwny ma być może źródło w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 7 września 2004 r. w sprawie C-127/02. Należy mieć na uwadze, że orzeczenie to (dotyczące pozwolenia na mechaniczny połów małż sercówek) zapadło na gruncie dyrektywy EWG 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. o ochronie dziko żyjących ptaków oraz dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Miało też wyraźną podstawę w przepisach dyrektywy siedliskowej (art. 6 ust. 3 *in fine*). Automatyczne i bezrefleksyjne przeniesienie rozstrzygnięć TSUE z tego zakresu na sprawy normowane w innych aktach jest niedopuszczalne. Nie sposób *de lege lata* rozsądnie utrzymywać, że zasada przezorności i zapobiegania może być podstawą rozstrzygnięcia niekorzystnego dla wnioskodawcy, tylko z tej racji, że organ „nie może wykluczyć” potencjalnego negatywnego oddziaływania inwestycji na środowisko. Podobna interpretacja jest nie do pogodzenia z konstytucyjną zasadą proporcjonalności, wywiedzioną z art. 31 ust. 3 polskiej ustawy zasadniczej (obecną skądinąd w porządkach prawnych większości państw członkowskich UE i w orzecznictwie TSUE). Zasada proporcjonalności, choć w pierwszej kolejności adresowana do ustawodawcy, jest też ważną dyrektywą stosowania prawa. Organ I instancji w uzasadnieniu decyzji wypacza właściwie pojętą funkcję regulacji środowiskowoprawnych polegającą na odnalezieniu równowagi między ochroną zasobów przyrody a prawami jednostek (np. wolnością gospodarczą i poszanowaniem własności) – zob. np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 czerwca 2010 r., sygn. II SA/Go 303/10, CBOSA.

W niniejszej sprawie ważnym zagadnieniem, które nie pozostało bez wpływu na decyzję organu I instancji była kwestia odorów związanych z planowaną inwestycją – stąd potrzeba ponownego odniesienia się do problemu. Obecnie w polskim systemie prawnym na poziomie prawodawstwa krajowego żadna norma prawna nie określa standardów, jakim powinny odpowiadać substancje zapachowe, co więcej nie ma też stosownych przepisów UE. Wskazać można wyłącznie na normę techniczną EN13725:2003 „Jakość powietrza – oznaczenie stężenia zapachowego metodą olfaktometrii dynamicznej” oraz, ewentualnie, jednostkowe dyrektywy dotyczące dopuszczalnych wartości w powietrzu gazów, mających szczególne znaczenie dla zachowania czystości powietrza. W ocenie skarżącego, nie można wydać decyzji odmownej bez wyraźnego oparcia w normach prawnych. Nie oznacza to jednak, że nie należy badać wskazanej kwestii. Dla prawidłowej oceny sytuacji należy wziąć pod uwagę skalę emisji uciążliwych zapachów oraz możliwy zakres środków służących jej

ograniczeniu. Art. 62 ust.1 pkt.1 lit. a u.i.ś. także nie odwołuje się do konkretnych norm technicznych, a wskazuje jedynie na potrzebę ogólnej oceny wpływu inwestycji na zdrowie ludzi i warunki ich życia. Brak ten nie usprawiedliwiłby organu I instancji, który – bez koniecznych merytorycznych ustaleń – każdą swoją wątpliwość rozstrzygałby na niekorzyść wnioskodawcy.

Nie do przyjęcia byłoby stanowisko, w myśl którego występowanie jakichkolwiek zapachów (typowych dla obszarów wiejskich), które mogą być odczuwane jako przykre (niezależnie od ich natężenia) znacznie pogarsza warunki życia mieszkańców, *ergo* dyskwalifikuje inwestycję.

W szczególności niedopuszczalne byłoby przyjęcie, że samo wystąpienie rozbieżności między ustaleniami raportu o oddziaływaniu na środowisko a ustaleniami samego organu prowadzącego postępowanie główne świadczy o nierzetelności raportu.

Podobne rozbieżności nie mogłyby też świadczyć o niewiarygodności postanowienia regionalnego dyrektora ochrony środowiska (na marginesie, w świetle szeregu orzeczeń sądownoadministracyjnych organ nie jest uprawniony do weryfikacji merytorycznej części postanowienia regionalnego dyrektora – zob. np. przywoływane już wyroki: WSA w Opolu z dnia 29 czerwca 2015 r., sygn. akt II SA/Op 113/15, CBOSA i WSA w Łodzi z dnia 20 października 2011 r., sygn. akt II SA/Łd 810/11, CBOSA.).

Obawy, jakoby realizacja przedsięwzięcia mogła spowodować pogorszenie jakości środowiska na terenie sąsiadującym z nieruchomościami wnioskodawcy są nieuzasadnione. Wszelkie działania inwestora odbywać się będą zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Zastosowane przy inwestycji środki i rozwiązania techniczne zapewniają ochronę środowiska gruntowo-wodnego przed zanieczyszczeniem oraz ograniczają do minimum odory.

Wbrew twierdzeniom przeciwników przedsięwzięcia, raport zawiera analizę uciążliwości odorowych.

Inwestor wywiązał się z obowiązków wynikających z zasady udziału społeczeństwa w postępowaniu. Społeczność lokalna, żywo zainteresowana losami przedsięwzięcia powinna mieć dostęp do pełnej informacji, zarówno o korzyściach płynących z inwestycji, jak i o ewentualnych zagrożeniach z nią związanych. Przepisy u.i.ś. mają służyć usunięciu niepewności i niewiedzy dotyczącej skutków decyzji organu ochrony środowiska. Umożliwiają też wypowiedzenie się co do kształtu planowanej działalności wnioskodawcy i zaproponowanie szczegółowych rozwiązań technicznych czy organizacyjnych. Ustawa ta nie powinna być natomiast narzędziem do nieuzasadnionego blokowania inwestycji. W ocenie skarżącego, mieszkańcy gminy powinni okazać zrozumienie dla zwykłych skutków prowadzenia działalności rolniczej. Jest oczywiste bowiem, że na terenach wiejskich odbywa

się chów zwierząt, a ten w pewnym stopniu może być uciążliwy. Należy zauważyć też, że dynamiczny rozwój regulacji środowiskowoprawnych w ostatnich latach prowadzi do zminimalizowania uciążliwości związanych z produkcją zwierzęcą.

Zgodnie z art. 80 u.i.ś., przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach właściwy organ „bierze pod uwagę” m. in. wyniki postępowania z udziałem społeczeństwa. Przepis ten należy interpretować w ten sposób, iż ocena społeczeństwa jest jednym z kryteriów, które należy wziąć pod uwagę, obok poczynionych przez specjalistów ustaleń dotyczących rzeczywistego wpływu danego przedsięwzięcia na środowisko. W żadnym wypadku nie można stwierdzić, iż opinia mieszkańców jest przesłanką ważniejszą od pozostałych czy wręcz przesądza o treści decyzji - w szczególności gdy pozostaje w sprzeczności ze stanowiskiem wskazanych właściwych organów (por. np. wyrok WSA w Krakowie z dnia 22 listopada 2010 r., sygn. II SA/Kr 972/10, CBOSA). Powoływanie się na niezadowolone mieszkańców (skądinąd, bez fachowych badań opinii społecznej nie sposób miarodajnie orzekać o nastawieniu mieszkańców do planów inwestora) przy takich założeniach byłoby niezawodnym sposobem na udaremnienie każdego zamierzenia. Tylko dla celów poglądowych można przytoczyć daleko idące tezy z wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 13 marca 2013 r. (*„Sprzeciw mieszkańców gminy nie może stanowić podstawy do wydania negatywnej decyzji w sprawie środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia. Przepisy nakazują jedynie zapewnienie udziału społeczeństwa w postępowaniu i umożliwienie zgłoszenia uwag i wniosków, natomiast nie nakładają obowiązku uzyskania społecznej akceptacji dla przedsięwzięcia.”* (sygn. akt II SA/Sz 1208/13, CBOSA).

Organ I instancji wydając decyzję powinien respektować zasadę zrównoważonego rozwoju wysłowioną w art. 5. Konstytucji RP. Zasada ta ma charakter wieloaspektowy. Jasnym jest, że zabrania prowadzenia grabieżczej gospodarki zasobami przyrody. Zakaz ten jednak nie wyczerpuje treści normatywnej art. 5. Doprecyzowanie zasady zrównoważonego rozwoju można znaleźć w art. 3 pkt. 50 ustawy Prawo ochrony środowiska. W świetle tego aktu normatywnego zasada zrównoważonego rozwoju służy m.in. rozwiązywaniu konfliktów między konkurencyjnymi wartościami, przy czym jedną z tych wartości jest środowisko i jego ochrona, a drugą - wolność gospodarcza, o której mowa w art. 20 Konstytucji RP (*„społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej.”*) .

Wobec powyższego niedopuszczalne są takie rozstrzygnięcia, które w istocie paraliżują działalność gospodarczą mieszczącą się w granicach prawa, choćby odbywało się to

pod pozorem ochrony środowiska czy nawet ochrony zdrowia i jakości życia ludności. Bezzasadne uniemożliwienie produkcji zwierzęcej w oczywisty sposób godzi w prawo własności, którego ochronę zrębowo normuje art. 64 Konstytucji RP.

W uzasadnieniu wniosku o wydanie decyzji co do meritum sprawy wypada zauważyć, że w polskiej procedurze administracyjnej obowiązuje zasada pierwszeństwa orzeczeń reformacyjnych (reformatoryjnych) – decyzje kasatoryjne mają z woli ustawodawcy charakter wyjątku (zob. np. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 sierpnia 2008 r., sygn. akt II OSK 573/08, CBOSA; wyrok NSA z dnia 15 maja 2008 r., sygn. akt II GSK 57/08; R. Kędziora, Komentarz do art. 138 k.p.a., w: *idem*, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2014, teza I.4). Przedmiotem postępowania odwoławczego nie jest sama weryfikacja decyzji organu I instancji, lecz ponowne przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego i rozpoznanie sprawy (zob. np. B. Adamiak, Odwołanie w polskim systemie postępowania administracyjnego, Wrocław 1980, s. 144 i n.), czemu służy m.in. regulacja z art. 136 k.p.a. W przekonaniu autora odwołania, okoliczności przedmiotowej sprawy pozwalają na wydanie decyzji co do istoty sprawy, zbieżnej z ustaleniami i wymogami Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz Marszałka Województwa Lubuskiego – bez uszczerbku dla gwarancji procesowych stron, w szczególności bez naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy w dwóch instancjach.

Z uwagi na powyższe okoliczności wnoszę jak w *petitum*.


Adam Kuźma
radca prawny

W załączeniu:

- 1) pełnomocnictwo z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej,
- 2) odpis odwołania.